

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 400 36 00, 01 400 33 11

F: 01 433 10 31

E: gp.mgrt@gov.si

www.mgrt.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
gp.ukom@gov.si

Številka: 510-8/2015/175

Datum: 9. 12. 2015

Zadeva: Odgovor na predlog 7094-307: Prostotrgovinski sporazum z ZDA in Kanado

Pogajanja za sporazum CETA (Comprehensive Economic Trade Agreement) - Obsežni gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado so bila uradno zaključena septembra 2014. CETA sporazum je najcelovitejši prostotrgovinski sporazum, v katerega je do sedaj vstopila EU. V končni fazi bo uveljavitev sporazuma pomenila, da bo 98,6% carinskih postavk kanadske carinske tarife in 98,7% carinskih postavk EU carinske tarife v celoti liberaliziranih. Iz procesa liberalizacije trgovine so na kanadsko zahtevo na obeh pogodbenih straneh popolnoma izvzete naslednje skupine proizvodov: perutninsko meso, jajca in proizvodi iz jajc. Občutljivi kmetijski proizvodi, za Kanado so to mlečni proizvodi, za EU pa govedina, svinjina in sladka koruza, se bodo sprostili na trg v okviru tarifnih kvot znotraj katerih bo uvoz potekal prosto, brez plačila tarif in posebnih uvoznih dajatev.

Sporazum obsega tudi liberalizacijo trgovine s storitvami, posebej ureja področje pomorskih, finančnih in telekomunikacijskih storitev. Predvideva liberalizacijo in zaščito investicij ter dostop na trg javnih naročil. Ureja tudi področje netarifnih ovir ter področje sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov. Obsega še določbe o carinskih in trgovinskih olajšavah, pravilih o varstvu konkurence, subvencijah, določbe na področju začasnega vstopa, medsebojnega priznavanja poklicnih kvalifikacij, pravicah intelektualne lastnine, trgovini in trajnostnem razvoju, delu ter okolju, protokol o medsebojnem priznavanju rezultatov ocene skladnosti, o dobrih proizvodnih praksah na področju farmacevtskih proizvodov, določena so področja nadaljnega sodelovanja, vključuje določbe o transparentnosti, prehodne in končne določbe, institucionalne določbe ter reševanje sporov. Celotno delovno besedilo, ki bo še predmet pravnega prečiščevanja, je objavljeno na spletni strani Evropske komisije: <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/>.

V okviru pravnega prečiščevanja je predvideno v besedilo o zaščiti investicij, vnesti spremembe, ki bi odražale izvedeno reformo področja.

Po končanju pravnega prečiščevanja besedila se bodo začeli uradni postopki za njegov podpis in nato ratifikacijo v Evropskem parlamentu in predvidoma v nacionalnih parlamentih držav članic ter Kanade. Do podpisa in njegove začasne uporabe bi lahko prišlo v enem letu. O vprašanju pravne narave sporazuma in delitve pristojnosti med EU in državami članicami se bo

odločalo ob potrditvi predloga za podpis sporazuma (v pristojnih odborih Sveta EU). Stališče, ki ga zagovarja Republika Slovenija je, da gre za sporazum mešane narave in je tako potreben poleg potrditve v Evropskem parlamentu tudi postopek potrditve v državah članicah, v Sloveniji ratifikacija v Državnem zboru.

Pogajanja za TTIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership) - Čezatlantsko partnerstvo o trgovini in investicijah med EU in ZDA so še v teku (11. krog pogajanj je potekal od 19. do 23. oktobra 2015). S sklenitvijo sporazuma naj bi se odpravilo čim več trgovinskih ovir med EU in ZDA, kar naj bi spodbudilo gospodarsko rast.

TTIP bo obsežen trgovinski sporazum, ki naj bi urejal številna področja, in naj bi bil sestavljen iz treh delov:

- 1) dostop na trg: liberalizacija trgovine z blagom in storitvami, investicije ter dostop na trg javnih naročil;
- 2) regulatorno sodelovanje in netarifne ovire: spodbujanje regulatorne skladnosti zakonodaje za blago in storitve preko medsebojnega priznavanja, harmonizacije in drugih načinov regulatornega sodelovanja; sanitarne in fitosanitarne vsebine; sporazum predvideva tako horizontalne kot tudi sektorske določbe, pri čemer so izpostavljeni avtomobilski, kemični, farmacevtski sektor, sektor medicinskih pripomočkov, kozmetični sektor, pesticidi, tekstil, informacijsko-komunikacijske tehnologije, finančne storitve, strojni sektor in sektor električnih naprav;
- 3) pravila: sporazum bo obsegal določbe o pravicah intelektualne lastnine, carinskih in trgovinskih olajšavah, pravilih o varstvu konkurence, trgovini in trajnostnem razvoju, energiji in surovinah, malih in srednjih podjetjih, gibanju kapitalskih tokov in plačilih, transparentnosti, institucionalne določbe in reševanje sporov.

Posebnost sporazuma TTIP je, da poleg običajnih določb prostotrgovinskih sporazumov, vsebuje tudi obsežno poglavje, ki se ukvarja z netarifnimi ovirami s ciljem znižati stroške medsebojnega trgovanja predvsem iz naslova nepotrebnih podvajanj inšpekcijskih pregledov, dvojnega označevanja in različnih tehničnih predpisov, v primerih, ko je njihov cilj enak. To poglavje pa ne sme omogočati nižanja obstoječih standardov na področju zdravja, socialnih zadev, varstva okolja, potrošnikov, delavskih pravic, kmetijstva (vključno s standardi varne hrane) in drugih vprašanj v javnem interesu.

Vsebina sporazuma naj bi bila zelo široka in na nekaterih mestih presega pristojnosti EU, zaradi česar je Republika Slovenija mnenja, da bo šlo za sporazum mešane narave in bo pred sprejetjem potrebna ratifikacija v nacionalnih parlamentih držav članic EU, Evropskem parlamentu in seveda tudi v ZDA.

Glede TTIP je Evropski parlament junija 2015 sprejel resolucijo, v kateri je postavljenih več pogojev, med drugim, da morajo biti javne storitve in avdiovizualne storitve izvzete, da TTIP ne sme omejevati držav pri sprejemanju zakonodaje v javnem interesu, da ne sme zniževati delavskih, socialnih, okoljskih in drugih sprejetih standardov v EU, da mehanizem za reševanje sporov med investitorjem in državo (ISDS – Investor to State Dispute Settlement) v obstoječi obliki v TTIP ne sme biti vključen in da se spori rešujejo po sodni poti.

TiSA (Trade in Services Agreement) je sporazum na področju trgovine s storitvami za sklenitev katerega se trenutno pogaja 23 držav članic Svetovne trgovinske organizacije (WTO), vključno z EU, ki se šteje kot ena pogajalska partnerica. Namen pogajanj je nadomestiti zastoj v pogajanjih o liberalizaciji trgovine s storitvami v okviru Razvojne agende iz Dohe, ki od leta 2001 potekajo v okviru WTO. TiSA sporazum bo plurilateralni sporazum, primerljiv s Splošnim sporazumom o trgovini s storitvami (GATS), pri čemer je končni cilj njegova multilateralizacija.

Sporazum bo vseobsegajoč brez vnaprejšnje izključitve posameznega sektorja ali načina ponudbe storitev. Evropska komisija je na svoji spletnih straneh pripravila natančne informacije državljanom EU o TiSA sporazumu in o poteku pogajanj ter objavila tudi EU pogajalske dokumente kot je npr. EU ponudba (<http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/tisa/>).

Predlog 7094-307 navaja, naj »vlada-poslanke-poslanci-ministri-ministrice-evropski poslanci-poslanke in predsednika vlade in naše državnice Slovenije, v evropskem parlamentu kot naši zastopniki, v celoti zavrne in ne podpišete-potrdite prostotrgovinskega sporazuma med Evropsko unijo-ZDA-TTIP-TISA in Kanado-CETA«.

Razlogi za tak predlog so podani v nadaljevanju: »Z morebitno odobritvijo-podporo prostotrgovinskima sporazumoma z ZDA-TTIP-TISA in Kanado-CETA boste v evropski uniji in tudi v Sloveniji na široko odprli vrata gensko spremenjenim živilom GSO iz ZDA-sadje, zelenjava, mesni izdelki, mlečni izdelki, raznim kemikalijam, konzervansom, aditivom, umetnim barvilom...,ki so v Evropski uniji vsaj za zdaj še prepovedani.«

TTIP je še v fazi pogajanj, zato vsebina sporazuma še ni poznana v celoti. Slovenija je v okviru evropskih teles že od samega začetka pogajanj zavzela stališče, da TTIP ne sme na noben način nižati ravni obstoječih EU standardov na vseh področjih, še zlasti glede: gensko spremenjenih organizmov, trgovanja s proizvodi iz kloniranih živali, prepovedi uporabe rastnih hormonov pri reji živali, prepovedi razkuževanja mesa s klorovimi pripravki ter glede dovoljenih ostankov pesticidov, antibiotikov in drugih kontaminantov (MRL). V okviru ustreznih delovnih teles smo zato še posebno pozorni, da sporazum ne bi vseboval določb, ki bi lahko imele za posledico karkoli od zgoraj navedenega. V kolikor bi končno besedilo sporazuma vsebovalo elemente, ki bi po naši oceni lahko privedli do nižanja standardov glede varne hrane v EU, Vlada RS Slovenije le-tega gotovo ne bo potrdila. Enako velja glede ostalih standardov oblikovanih v EU na področjih kot so: varovanje zdravja, zaščita okolja, potrošnikov in delavskih pravic.

Pogajanja za sporazum CETA so bila uradno zaključena septembra 2014, delovno besedilo sporazuma je že objavljeno na internetni strani Evropske komisije. CETA sporazum ne bo neposredno posegal v zakonodajo EU in Kanade glede sanitarnih in fitosanitarnih določb. Vsi proizvodi, ki bodo uvoženi po uveljavitvi sporazuma bodo morali tako v celoti zadoščati kriterijem države uvoznice, kot to velja trenutno.

Naslednji razlog se nanaša na kmetijstvo: »Z podpisom-potrditvijo teh sporazumov boste uničili evropsko kmetijstvo-samooskrbo tudi Slovensko,saj nas bodo američani nalašč zasuli z svojimi proizvodi.izdelki ki vsebujejo vse mogoče kar je sedaj v EU in Sloveniji zaenkrat prepovedano.«

Analize trga v EU in ZDA kažejo, da je trenutno evropsko kmetijstvo bolj zaščiteno od ameriškega z višjimi carinskimi stopnjami, na drugi strani pa je ameriško kmetijstvo z necarinskimi ovirami zaščiteno bolj kot evropsko. Kljub temu ima EU precejšen trgovinski presežek na področju kmetijskih izdelkov z ZDA, kar pomeni, da EU izvozi več kmetijskih proizvodov v ZDA kot pa jih od tam uvozi. Sporazum bo vplival na nižanje carinskih stopenj, pri čemer se EU zavzema, da bo izvoz najbolj občutljivih izdelkov brez carin možen le v omejenih količinah, in na odpravo čim večjega števila necarinskih ovir. Pogoji, na podlagi katerih uvoz nekaterih izdelkov v EU trenutno ni možen, se zaradi sporazuma ne bodo spreminjali, zato sporazum ne bo omogočal uvoza teh izdelkov.

Evropsko kmetijstvo se danes sooča z zelo konkurenčnim okoljem, kar je posledica vse obširnejše globalizacije svetovnega gospodarstva in vse večje liberalizacije trgovanja. V mednarodnem kontekstu je situacija glede trgovine z kmetijskimi proizvodi zelo ugodna, saj se povpraševanje po hrani zaradi rastočega svetovnega prebivalstva in rasti povprečnih dohodkov povečuje. Pri tem ostaja EU še vedno največji izvoznik in uvoznik kmetijskih in živilskih proizvodov na globalnem nivoju. Več kot polovica tržnih tokov EU poteka v okviru različnih bilateralnih in regionalnih preferencialnih trgovinskih sporazumov.

Podatki kažejo, da je slovensko kmetijstvo že danes soočeno z močno konkurenco kmetijskih in živilskih proizvodov tako iz držav članic EU kot iz izven nje. Za soočanje s temi izzivi so slovenskemu kmetijstvu v pomoč različni instrumenti Skupne kmetijske politike – SKP, zlasti neposredna plačila, ukrepi razvoja podeželja, tržni ukrepi SKP, EU sheme kakovosti ter EU programi promocije in informiranja. Zlasti slednji ukrep bo v pomoč Sloveniji, da si slovensko agroživilstvo utrdi svoje mesto na mednarodnih trgih.

Slovenija se zaveda, da je v množici različnih proizvodov na slovenskem trgu ključno označevanje proizvodov in ustrezno informiranje slovenskega potrošnika. Zaradi tega je Slovenija na nacionalnem nivoju pripravila Zakon o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov, na podlagi katerega bo vzpostavljen stabilen in dolgoročno usmerjen sistem financiranja promocije, po katerem bodo finančne vire zagotavljali delno nacionalni proračun, delno pa prispevki kmetijskih pridelovalcev ter prispevki predelovalcev.

Tako je Slovenija za namen izvajanja promocije po Zakonu o promociji pripravila novo shemo kakovosti »Izbrana kakovost«, ki bo namenjena promociji proizvodov, ki bodo vključeni v to shemo. Z letom 2016 bosta tako sektor mleka in sektor mesa (govedina in perutnina) že vstopila v promocijo po tem zakonu in začela zbirati prispevke za promocijo.

Poleg promocije shem kakovosti pa Slovenija že danes izvaja generično promocijo, s katero informira potrošnike o lastnostih, o kakovosti in varnosti lokalno pridelanih kmetijskih pridelkov in živilskih proizvodov.

Republika Slovenija sicer v pogajanjih v okviru TTIP sporazuma tudi zahteva, da je treba, pri proizvodih, ki bi se uvažali iz ZDA, nujno zagotoviti izpolnjevanje vseh standardov proizvodnje živil in dobrobiti živali zaradi varstva interesov potrošnikov ter preprečevanja neloyalne konkurence.

Predlog naprej navaja: »Lastniki ameriških multinacionalk bodo lahko tožili evropske države tudi slovenijo če se jim bo zdelo da premalo zaslužijo ali pa če se jim bo zdelo da imamo previsoke plače.«

Določbe o reševanju sporov med investitorjem in državo ne omejujejo pravice vložiti tožbo samo na multinacionalke, ampak dajejo aktivno legitimacijo investitorjem (fizične in pravne osebe) pogodbenic, kadar gre za zatrjevano kršitev določb sporazuma o zaščiti investicij in temeljnih standardih investicijskega prava, če takšna kršitev povzroči škodo investitorju. V predlog besedila sporazuma je vključena tudi pravica države do urejanja v javnem interesu.

Zadnji vsebinski argument predloga se glasi: »Če bomo hoteli da umaknejo kakšen navaren izdelek-proizvod z trgovinskih polic jim bomo morali to dokazat potrošniki sami da je nevaren šele potem ga-jih bodo umaknili iz prodaje.«

Nadzor neprehrabnenih proizvodov na trgu ureja evropska Uredba (ES) št. 765/2008, ki direktno velja v vseh DČ. V skladu z njo imajo organi za nadzor trga jasne obveznosti: proaktivno nadzorujejo proizvode, ki se dajo na trg, se organizirajo in usklajujejo na nacionalni ravni ter sodelujejo na ravni EU. TTIP in CETA na to ne bosta vplivala.

Uredba (ES) št. 765/2008 vključuje tudi nadzor proizvodov iz tretjih držav, kar pomeni, da v primeru zaznanih neskladnosti pri uvozu, carinski organ o tem obvesti pristojni nadzorni organ, ki ukrepa skladno s sektorskimi predpisi. Tak nadzor pomeni celovito delovanje tržnega nadzora, pri čemer Uredba (ES) št. 765/2008 nacionalne organe za nadzor trga in carinske organe obvezuje, da sodelujejo in tako zagotovijo tekoče delovanje sistema. Evropska komisija je odgovorna za spodbujanje izmenjave informacij med nacionalnimi organi (glede njihovih nacionalnih programov o nadzoru trga, metodologiji ocene tveganja itd.), da zagotovi učinkovit nadzor trga po vsej EU in omogoči državam članicam združiti njihova sredstva.

Predlog vključuje še množico povezav na članke iz medijev, ki pogosto ne opisujejo dejanskega stanja glede pogajanj temveč vsebujejo različne teorije, ki razumljivo zbujejo skrb prebivalcev. Morda bi bilo smiselno razmisliti o bolj proaktivni vlogi Vlade pri predstavljanju dejanske vsebine pogajanj.

Glede na to, da predlog temelji na neustreznih predpostavkah, ki ne odražajo dejanskega stanja glede sporazuma CETA ali pogajanj za sporazum TTIP in TiSA, menimo, da predloga ne moremo upoštevati. Mnenje MGRT je, da podpira sklenitev sporazuma CETA, pri čemer pa bo pred potrditvijo potrebno natančno proučiti spremenjene določbe o investicijski zaščiti. Prav tako MGRT še vedno podpira pogajanja za sklenitev sporazuma TTIP, pri čemer pa natančno spremlja pogajanja z namenom, da bi končni sporazum v čim večji meri odražal interese Slovenije in ne bi ogrožal v EU obstoječih standardov. MGRT prav tako spremlja in podpira pogajanja za sklenitev TiSA, saj ocenjuje, bo sporazum slovenskim ponudnikom storitev omogočil boljši dostop in večjo gotovost poslovanja na tretjih trgih. MGRT želi izpostaviti, da sporazum ne bo ogrozil storitev financiranih iz javnih virov, kar je ena najpogosteje izraženih bojazni v zvezi s sporazumom. Odločitev glede podpore sporazumoma TTIP in TiSA pa bo lahko utemeljeno sprejeta ob zaključku pogajanj, ko bo znana končna vsebina sporazumov

S spoštovanjem,

Zdravko Počivalšek
MINISTER

Po pooblastilu ministra
št. 0204-7/2015/16 z dne 24.7.2015
mag. Margareta Guček Zakošek
državna sekretarka

